

10 vuotta
Lapsiasia
VALTUUTETTU

Ympärileikkaus LOS -
näkökulmasta
15.6.2015

Tyttöjen ympärileikkaus ja poikien ei-lääketieteellinen ympärileikkaus - YK:n lapsen oikeuksien sopimuksen näkökulmia

Pyöreän pöydän keskustelu
15.6.2015 Säätytalo

YK:n yleissopimus lapsen oikeuksista

SopS 59 ja 60/1991

- Sopimusvaltioilla
  - velvollisuus huolehtia, että sopimus tunnetaan laajasti ja että sitä myös sovelletaan
  - velvollisuus huolehtia sopimuksen täytäntöönpanosta lainsäädännössä, lainkäytössä ja hallinnossa
- YK:n lapsen oikeuksien komitea
  - valvoo yleissopimuksen toteutumista (määräaikaisraportoinnin perusteella annettavat suositukset/päätelmät)
  - ohjaa sopimuksen tulkintaa yleiskommenteillaan

Lapsen oikeuksien sopimuksen yleisperiaatteet

- **Oikeus elämään ja kehitykseen (6 art)**
  - mm. perustarpeista huolehtiminen ja suojaaminen kaikelta vahingoittavalta toiminnalta
- **Syrjimättömyys (2 art)**
  - syrjinnän kieltä lapsen ja vanhempien ominaisuuksien perusteella
  - oikeuksien toteutuminen yhdenvertaisesti
- **Osallisuus (12 art)**
  - mielipiteen ilmaiseminen (ei ikärajaa)
  - näkemysten huomioonottaminen iän ja kehitystason edellyttämällä tavalla
- **Lapsen edun ensisijaisuus (3(1) art)**
  - lapsen etu toteutuu kun kaikki sopimuksessa turvatut oikeudet toteutuvat

Lapsen oikeuksien sopimus

- Vanhempien/huoltajien vastuu, oikeus ja velvollisuus ohjata ja neuvoa lasta sopimuksessa tunnustettujen oikeuksien käyttämiseksi (5 art)
- Vanhempien ensisijainen vastuu lapsen kasvusta ja kehityksestä, jossa lapsen edun on määrättävä heidän toimintaansa (18 art)

LOS 24 artikla

1. ....lapsella on oikeus nauttia parhaasta mahdollisesta terveydentilasta ...

---

3. Sopimusvaltiot ryhtyvät kaikkiin tehokkaisiin ja tarkoituksenmukaisiin toimiin poistaakseen lasten terveydelle vahingollisia perinteisiä tapoja.
4. Sopimusvaltiot sitoutuvat edistämään ja kannustamaan kansainvälistä yhteistyötä toteuttaakseen asteittain tässä artiklassa tunnustetun oikeuden toteuttamisen kokonaisuudessaan. Tässä kiinnitetään erityistä huomiota kehitysmaiden tarpeisiin.

LOS 24 artiklan tulkintaa

- ”Tavat, joita tulisi arvioida yleissopimuksen periaatteiden valossa ovat... kaikki sukupuolielinten silpomisen ja ympärileikkauksen muodot...” (Lapsen oikeuksien sopimuksen käsikirja, Unicef, s. 280)
- Lapsen oikeuksien komitea on maaraaportteissaan ilmaissut huolensa turvattomasti ja epähygieenisissä oloissa tehdyistä poikien ympärileikkauksista, mutta ei juurikaan muuten ole ottanut nimenomaisesti kantaa asiaan

LOS 24 artiklan tulkintaa

Yleiskommentti nro 15

9. Sukupuolisyrynnällä on erityisen laaja-alaisia seurauksia ... Huomiota tulisi kiinnittää tyttöjen ja poikien erilaisiin tarpeisiin sekä vaikutuksiin, joita sukupuolisidonnaisilla sosiaalisilla normeilla ja arvoilla on poikien ja tyttöjen terveyteen ja kehitykseen. Lisäksi **huomiota on kiinnitettävä haitallisiin sukupuoleen perustuviin käytäntöihin** ja käyttäytymisnormeihin, jotka ovat **juurtuneet syväälle perinteisiin ja tapoihin ja vaarantavat tyttöjen ja poikien oikeuden terveyteen.**

---

24. Lasten oikeus terveyteen sisältää joukon vapauksia ja oikeuksia. Vapauksiin, joiden merkitys kasvaa lapsen valmiuksien ja kehitystason myötä, kuuluu **lapsen oikeus määrätä omasta terveydestään ja kehostaan**, mukaan lukien seksuaalisuuteen ja lisääntymiseen liittyvä vapaus tehdä vastuullisia valintoja....

Naisten syrjinnän vastaisen komitean (CEDAW) ja lapsen oikeuksien komitean yhteinen yleiskommentti (CRC/GC/C/18) - 24(3) art

2. The Committees acknowledge that harmful practices affect adult women, both directly and/or due to the long-term impact of practices to which they were subjected to as girls. This GR/GC therefore further elaborates the obligations of States parties to CEDAW with respect to the relevant provisions **to eliminate harmful practices that affect the rights of women.**

3. Moreover, **the Committees recognize that boys are also the victims of violence, harmful practices** and bias and that their rights must be addressed for their protection and to prevent gender-based violence and the perpetuation of bias and gender inequality later in their lives. **Therefore, the GR/GC makes reference to the obligations of States parties to CRC regarding harmful practices that affect the enjoyment of the rights of boys due to discrimination.**

LOS 14 artikla

1. Sopimusvaltiot kunnioittavat lapsen oikeutta ajatuksen-, omantunnon- ja uskonnonvapauteen.
2. Sopimusvaltiot kunnioittavat vanhempien ja laillisten huoltajien oikeuksia ja velvollisuuksia antaa lapselle ohjausta hänen oikeutensa käyttämisessä tavalla, joka on sopusoinnussa lapsen kehitystason kanssa.
3. Henkilön vapaudelle tunnustaa uskontoaan tai vakaumustaan voidaan asettaa vain sellaisia rajoituksia, joista säädetään laissa ja jotka ovat välttämättömiä yleisen turvallisuuden, järjestyksen, terveyden ja moraalien tai muiden ihmisten perusoikeuksien ja vapauksien suojelemiseksi.

LOS 14 artiklan tulkintaa

” But it is **the child who exercises the right**. Parents can provide direction, but the **direction must be consistent with the child’s evolving capacities** and must be applied in conformity with the whole of the Convention. **“Direction” cannot involve, for instance, any form of physical or mental violence** (article 19). And the **child’s views must be taken seriously**: article 12 preserves the right of all children who can form views to express their views freely “in all matters affecting the child”, which **includes matters of religion and choice of religion..”**

” The wording of article 14 and **the Convention articles identified as general principles certainly do not support the concept of children automatically following their parent’s religion until the age of 18**, although article 8 (preservation of identity), article 20 (preservation of religion when deprived of family environment), and article 30 (right to practice religion in community with members of the child’s group) support children’s right to acquire their parents’ religion.”

(Implementation Handbook for the Convention on the Rights of the Child, s. 188)

LOS 14 artiklan tulkintaa

Yleiskommentti nro 14 lapsen edun ensisijaisuudesta

57. Vaikka uskonnollisten ja kulttuuristen arvojen ja perinteiden säilyttäminen on otettava huomioon osana lapsen henkilöllisyyttä, yleissopimuksessa vahvistettujen oikeuksien kanssa yhteensopimattomat tai niiden vastaiset käytännöt eivät ole lapsen edun mukaisia. Sivistykselliseen identiteettiin vedoten ei voida puolustella tai oikeuttaa sitä, että päätöksentekijät tai viranomaiset ylläpitävät perinteitä ja kulttuurisia arvoja, jotka epäävät lapselta tai lapsilta yleissopimuksessa taatut oikeudet. (*Lapsen etua arvioitaessa huomioon otettavia tekijöitä, kohta 5.A.1 b) Lapsen identiteetti*)

Lapsen edun tulkinnasta

- Komitea painottaa, että lapsen etu on tulkittava yhdenmukaisesti yleissopimuksen ja erityisesti siinä esitetyn velvollisuuden kanssa, jonka mukaan lapsia on suojeltava kaikenlaiselta väkivallalta. **Tulkinnalla ei voi oikeuttaa käytäntöjä**, kuten ruumiillista kuritusta ja muita julmia tai halventavia rankaisumuotoja, **jotka ovat lapsen ihmisarvon ja lapsella ruumiilliseen koskemattomuuteen olevan oikeuden vastaisia**. Aikuisen arvio lapsen edusta ei voi olla tärkeämpi kuin velvollisuus kunnioittaa kaikkia yleissopimuksen mukaisia lapsen oikeuksia. (Yleiskommentti nro 13, kohta 61)

LOS 30 artikla

Niissä maissa, joissa on etnisiä, uskonnollisia tai kielellisiä vähemmistöryhmiä tai alkuperäiskansoihin kuuluvia henkilöitä, tällaiseen vähemmistöryhmään tai alkuperäiskansaankuuluvalta lapselta ei saa kieltää oikeutta nauttia yhdessä ryhmän muiden jäsenten kanssa omasta kulttuuristaan, tunnustaa ja harjoittaa omaa uskontoaan tai käyttää omaa kieltään.

LOS 30 artiklan tulkintaa

Yleiskommentti nro 11: Indigenous children and their rights under the Convention

22. The Committee underlines that cultural practices provided by article 30 of the Convention must be exercised in accordance with other provisions of the Convention and **under no circumstances may be justified if deemed prejudicial to the child's dignity, health and development.**

Should harmful practices be present, inter alia early marriages and **female genital mutilation**, the State party should work together with indigenous communities to ensure their eradication. The Committee strongly urges States parties to develop and implement awareness-raising campaigns, education programmes and legislation aimed at changing attitudes and address gender roles and stereotypes that contribute to **harmful practices.**

LOS 19 artikla

- **Oikeus suojeluun kaikenlaiselta väkivallalta**

”..kaikenlaiselta ruumiilliselta ja henkiseltä väkivallalta, vahingoittamiselta ja pahoinpitelyltä, laiminlyönniltä tai välinpitämättömältä tai huonolta kohtelulta tai hyväksikäytöltä, mukaan lukien seksuaalinen hyväksikäyttö, silloin kun hän on vanhempansa, muun laillisen huoltajansa tai kenen tahansa muun hoidossa”

LOS 19 artikla tulkintaa

Yleiskommentti nro 13

Toistuvuus, vahingon vakavuus ja vahingoittamistarkoitus eivät ole väkivallan määritelmien edellytyksiä... määritelmillä ei saa mitenkään heikentää lapsen absoluuttista oikeutta ihmisarvoon sekä ruumiilliseen ja henkiseen koskemattomuuteen siten, että jotkut väkivallan muodot kuvataan laillisiksi ja/tai sosiaalisesti hyväksyttäviksi.
(CRC/C/GC/13, kohta 17)

LOS 19 artiklan tulkintaa

Yleiskommentti nro 13

29. Vahingolliset käytännöt. Näitä ovat muun muassa seuraavat näihin kuitenkään rajoittumatta:

- a) ruumiillinen kuritus ja muut julmat tai halventavat rankaisumuodot;
- b) naisten ja tyttöjen sukupuolielinten silpominen;
- c) amputaatiot, sitominen, arpien aiheuttaminen, polttaminen ja polttomerkitseminen;
- d) väkivaltaiset ja halventavat siirtymäriitit, tyttöjen pakkosyöttäminen, lihottaminen ja neitsyystestit (tyttöjen sukupuolielinten tutkiminen);
- e) pakkoavioliitto ja varhainen avioliitto;
- f) kunniarikokset, väkivallantekojen kostaminen (jolloin eri ryhmittymien väliset kiistat ulotetaan osapuolten lapsiin) ja myötäjäisiin liittyvät kuolemat ja väkivalta;
- g) syytökset "noituudesta" ja muut siihen liittyvät vahingolliset käytännöt, kuten "manaaminen";
- h) kitakielekkeen ja hampaiden poisto.

Lapsiasiavaltuutettu viestii

Tilaa uutiskirje
uutiskirje.lapsiasia@sstviestinta.fi